

DAŞIN DAŞ CANI VAR, SÖZÜN SÖZ CANI

Əli Rza Xələflinin 65 illiyinə bir-iki söz

«Əli Rza Xələfli publisistikasında da şairdir. Onun poeziyasından danışmaz dan avval gərək publisistikasından danışsan». **Akademik Tofiq Hacıyev.**

«Əli Rza Xələfli mütəfəkkir şairdir, həm də təkcə şair deyil, ədəbiyyatşunası, nasirdi, naşirdi...». **Akademik Nizami Cəfərov.**

Əli Rza Xələfli özündən çox-çox qabaq doğulanlarla, yaşı mini-milyonları haqlayanlarla təməsda bulunur. Dünyanın o başından axan Araz çayı, onun üstündəki həsrət körpüsü Xudafərin, səhər-axşam boyuna, qəmətinə səstlə baxıb sevindiyi Gordu Baba dağı. Bunlar onun oturub-durduqları, dərs-görkələdikləri. Bir də sıraya özü tez-tez xatırladığı, itkisinə hər saat, hər an acıldığı tərəkəmə Zal kişini əlavə eləyir. Evi tikilən anlasa da, etiraf eləmək istəmir ki, başına cəm olanlara doğmaliq həmin Zal kişidən, atasından gelir. Özü də elə gur gəlir ki, Araz çayı kimi damarlarının ən xırda nöqtələrinə qədər gedib çıxır. Qanla, iliklə gələnən candan çıxarılması mümkün olan şey deyil və Əli Rza Xələflinin təbətin bu hökmünə qolu bağlı qul olmaqdan başqa çərəsi yoxdu. Başına yiğilanların, ruhuna hakim olanların «doğum tarixi», «tale müsibəti» Əli Rza Xələfli dən böyük və ağırlı olsa da, ilan gülleyə gedən kimi onların havasına üçdu xanəxərab şair. Ömrünü onlarla keçirdi. Birinin həsrətinə sığal çəkdi, o birinin tənhalığına yüz illərin yol yoldaşı oldu. Çay dili öyrəndi, yalqızlığa, tənhalığa həsrət üstdə köklənən sözlər oxudu, «dərdə boyanan dağlar» dedi – Gordu Baba ucalığına.

Çay da, körpü də, daş da, dağ da canlıdı, «öz dilində nəfəs alır», öz güzəranını yaşayır. Yoxsa Əli Rza Xələfli boş yerə deməzdi ki...

Ə Min illerin axar suyuyla, qərinələrin qəddini əyən dağla, Xudafərinlə dostluq eləyənin düşüncəsi, sözü o ucalıqlardan axıb töküür, o duruluqdan gelir yəqin. Bunu siz yaxşı bilərsiniz, a söz böyükleri, bu binəvə şairin toxunduğu mətləblər ürəyinizi cədirmi, doğrudanı haqq divanından kecib gəlib? Çünkü bu adı adam düşüncəsindən çox yuxarıdır. Elə bil uca bir dağın başında dayanıb, elinin bir işarəsiylə gur çağlayan su şirrim açır... Gəl indi bu hökmüli fikirlərin qabağını daş diğirlə, etiraz elə, fikrinə sərik gətir.

Yenə körpü, yenə çay, yenə Gordu babanın ucalığından gərdişin bu gününə diş qıçamaq.

mirzəsi olsa... Eynən, ilhamla yazdığı kimi, danışıği da enerjili idi. Bir nəfəsə gözünü qırpmadan qoşa səhifəni rəhatca deyib qurtarır. Necə ki, Koroğlu babası bir oturuma bir kəli yeyib aşırılığı kimi. Bunun hamısı ilahi vergidən gəlir. Koroğluluq da vergidi, bir nəfəsə qoşa səhifəni deyib qurtarmaq da... Allahın altında çörək, ruzu, dolanışq dərdi olmaya, ya da təmin olunmuş ola, görə onda nələri yaradar vergili söz adımı Əli Rza Xələfli. Cox getdim deyəsən ucuzluğa. Qayıdaq ilhamın bələli vergilisinə.

ƏL a a o ^ a

Xirdalığa sığmır şair, şair ruhu. Yenə coğrafi sərhədlər genişlənir, yenə dəli-dolu ilham başlayır fələknən oynamışdır. Bu ilhamla yazılıb «Üçüncü dönyanın qorxusu». Yanlılı «öz yiryigisini eləyə bilir Əli Rza Xələfli. «Meyar» kitabındaki publisist yazıları da eyni ilhamla qələmə alımb. «Bir bayati çağıranda» da müdrikcəsinə nəfəs dərib ilhamının oduna isinir.

Bunlar bədii, publisist yazıları olmaqla yanaşı, həm də Əli Rza Xələfli dərinə işləyən, eninə gedən düşüncələrini göylə əlləşmək havasından bir az aşağı çəkir, yera bağlayır, qəzəto yönəldir. Bunu bu və ya digər formada bəlkə bir başqası da eləyə bilər... Ancaq bunu hər əli qələmli deyə bilməz:

ƏB Onu yazacaq oğul hani? Bu elə binəvə şair arzusu olaraq qalacaqmı? Ya elə deyilsə hani?

Bu tarixi yazacaq qələm Əli Rza Xələflinin şeirlərində yol gəlir hələ. Bu yol Altaydan, Yeniseydən-Yeni Sudan, Amurun kimsəsiz sahillerindən gelir. Dünənya öz bələsiylə doğulan şəhərin qələmindən axır. Ən agrılısı odur ki, özüyle birgə ruhunun ziyarət yerlərində dolansa da, özünü basdırmağa bir adam boyu qəbir yeri tapa bilmir.

Ø

-.

* * *

...Eldə, obada bir məsələ var. Əvvəlin gəlincə, axırın gəlsin. Müdrik sözdür. Çünkü cavan olursan, taleyiñ şıltəqlığına tab getirə bilirsən. Ancaq ahil çağlarında dözmək çətin olur. Hər şeydən sarsılırsan, sınırsan. Cox şeyi özünə yaraşdırımayıb, başlaysırsan içində duelə çıxmaga. Təbii ki, bu döyuşdə yaşamaq adlı zəhərli gulləni canında hiss eləyirsən...

«Ən böyük cəzadı, yükdü yaşamaq...»

Şair, publisist, yazıçı Əli Rza Xələfli no eləsən də ömrü keflə yaşayışı bəşər övladı deyil. Çünkü onun yaşam ətlik doğulandan boyuna biçilib. Bu da var ki, bu, gözüyle od götürməyi özüne yol yoldaşı eləyən söz adının etəyin-
Ø namaz qılalar, kürəyinə qayğı, dolanışq ağırlığı yükleməzlər. Onsuñ da Əli Rza Xələfli dolanışqla, söz ağırlığını götürməye hazırlıdır. Çünkü sözün cəmi fədailər ordusunun əsgəridir. Ulu Yaradan nə qədər enerji verib, canildən onu söz yolunda israf eləməyə müntəzirdir. Ancaq millət də bir millət olmalıdır, əfondim.

...Bütün bu deyilənlərin hamisindən yuxarıya Əli Rza Xələflinin özüdür, sözüdür, qələmidir. Qələm isə öz əlin-dədir, düşmən əlində yox... Onunla Qoşa gəlib ömrün almış beşinə